

FALLET

SCHUMANN

Fallet Schumann

musikdrama i fem akter

av Christian Lanciai (1997)

Personerna:

Clara Wieck, senare gift Schumann
hennes mor, egentligen styvmor
Friedrich Wieck, hennes far
hennes sånglärare
Robert Schumann
en domare
Felix Mendelssohn
Richard Wagner
Franz Liszt
Max Müller
Schumanns musikkolleger
medlemmar av orkesterkommittén i Düsseldorf
Johannes Brahms
två höga aristokrater
två läkare
Marie, Schumanns äldsta dotter
två vårdare
andra vänner och musiker

Handlingen äger rum i Tyskland 1836-56.

Copyright © Christian Lanciai 1997

Fallet Schumann

Akt I scen 1.

Clara Är det till mig?
mor Ja, min vän, det är till dig.
Clara En present från – Robert?
mor Jag är rädd för det.
Clara Jag trodde han älskade kusin Ernestine.
mor Det trodde han också. Är detta den första present du får av honom?
Clara Ja, mor. Vad tror ni det kan vara?
mor Öppna det och se.
Clara (öppnar paketet. Det innehåller ett vackert pärlhalsband.)
Ooohh! (betagen) Vad det är vackert!
mor Pärlor betyder tårar.
Clara Inte för mig, mor! Jag är ung och vacker, och Robert älskar mig!
mor Han är officiellt förlovad med Ernestine.

Clara Hans mor kan inte tåla Ernestine. Det sade han till mig under soiréen med Chopin och Mendelssohn.

mor Fick ni tillfälle att tala privat med varandra?

Clara Mor, du antyder nästan något otillbörligt! Vi satt ju bredvid varandra! Vi är musiker båda två! Det hade varit ytterst oartigt av honom om han inte pratat med mig!

mor Men en sådan man! Du vet ju att din far inte kan med honom.

Clara Det är fars ensak i så fall och inte Robert Schumanns fel. Jag tycker om hans kompositioner. Han är briljant.

mor Du vet att din far vill att du aldrig ska gifta dig. Du är vigd åt musiken.

Clara Just det. Och i musiken har jag funnit mina vänner Robert Schumann, Mendelssohn och Chopin.

mor De är alla mycket äldre än du.

Clara Bara tio år. Och jag ser det som min heliga uppgift att föra ut deras musik i världen.

mor Ja, gör det, mitt barn. Koncentrera dig på musiken och glöm männen, så blir din far glad.

Wieck (*stormar in*) Vad är det jag hör? Har du fått en present av Robert Schumann?

Clara Ja, far! Se, så vackert! (*håller triumferande upp halsbandet mot sin hals.*)

Wieck (*rycker det ifrån henne*) Slyna!

Clara (*chockerad*) Far! Vad menar ni?

Wieck Du är ju bara ett barn! Och han vågar uppvakta dig! Det är ju skändligt!

Clara Jag tycker om honom!

Wieck Han är förlovad! Han har haft Gud vet hur många kvinnor! Han är en drinkare! Han är en vivör! Och du är en oskuld! Det är en skam!

Clara Far, ni är grym!

Wieck Och du är ett naivt stackars barn som inte ser skillnaden mellan folk och slödder!

Clara (*får tårar*) Far, säg inte så!

Wieck Jag borde prygla dig för din dumhet! Du är gift med musiken! Förstår du? Alla män är förbjudna för dig!

(*till hustrun*) Skicka genast tillbaka pärlhalsbandet.

Clara Far, det är den första present jag någonsin fått!

Wieck Du får aldrig se honom mera! Han får aldrig mera komma till vårt hus! Mendelssohn och Chopin och de andra musikanterna får komma men inte han!

(*till hustrun*) Har han skrivit brev till henne?

mor Några.

Wieck (*till Clara*) Du måste skicka tillbaka alla hans brev!

Clara (*vädjande*) Han är en stor musiker!

Wieck Det har inte med saken att göra. Som man är han tarvlig.

Clara Han är inte tarvlig!

Wieck Nej, han är det som är värre! Han är en överspänd idiot!

(*går rasande och slänger igen dörren bakom sig. Clara gråter hysteriskt. Styvmodern tröstar henne.*)

mor Du måste lyda din far, mitt barn. Du har inget annat val.

Clara Hur kan han vara så grym!

mor Han vill bara ditt bästa. Robert Schumann är nio år äldre än du, och du är bara sjutton år.

Clara Men jag är inget barn längre! Och far är elak!

mor Se det inte så, mitt barn. Det är egoistiskt. Ingen vill dig mer väl än din fader.

Clara Jag tror Robert Schumann vill mig mera väl.

mor Om han vill det kommer han att vinna. Han har utmanat din fars anspråk på dig. Din far trodde han skulle ha dig för sig själv för alltid. Men nu har Robert Schumann kommit emellan.

Clara Vad ska jag göra?

mor Du måste lyda din far. Kanske ni får möjlighet till hemliga kommunikationer.

Clara Min far bevakar allt vad jag gör. Jag kan aldrig mer skriva till Robert.

mor Då hänger allt på Robert. Du har bara att vänta och se.

Clara Vänta på vad?

mor Antingen ger Robert upp, och då har din far vunnit. Eller också ger han inte upp, och då har din far förlorat.

Clara Du menar att vi ska hoppas och se till att Robert inte ger upp?

mor Ungefär så. Lyd din far, men håll en bakdörr öppen för Robert.

Clara Mor, min far vill mig nog väl i alla fall.

mor Så skall det låta. Men Robert är inte brutal som din far.

Clara Under tiden har jag i alla fall musiken. Och jag kan alltid fortsätta spela Roberts underbara kompositioner.

mor Det är rätt väg, Clara. Fortsätt så.

(Clara sätter sig vid pianot.)

Scen 2.

Schumann (med ett brev nyss läst) Hur kan hon göra så mot mig? Vad menar hon egentligen? Hur kan hon göra sig skyldig till en sådan grymhet? Kan du förklara det för mig, du som känner henne bättre än jag?

Claras sånglärare Kvinnor är sådana. Du kommer över det.

Schumann (ifrån sig, reser sig) Säg bara att det inte är sant!

sångläraren Min vän, jag har hört det från pålitliga källor. Hon älskar en annan.

Schumann (rasande) Du ljuger! Du älskar henne själv! Du har alltid varit kär i henne! Som alla andra!

sångläraren Ingen vettig människa älskar Clara Wieck, ty alla vet, att hennes far har satt henne i glas. Han gjorde henne till fånge hos konsten på livstid. Ingen kan nå henne.

Schumann Men hon nådde till mig! Hon talade till mig! Hon lät mig förstå att mina känslor för henne inte var obesvarade!

sångläraren Min vän, du drar förhastade slutsatser. Du tror att varenda människa som du älskar måste vara upp över öronen förälskad i dig. Du tar din egen kärlek för given hos andra. Ingen kan älska dig så mycket som du älskar andra.

Schumann (uppgiven) Men denna grymhet! Jag kan inte förstå den! Så kall, så själlös, så ond....

läraren Vad skriver hon egentligen?

Schumann Hon bara återsänder alla mina brev. Och i några iskalla rader ber hon formellt att få sina egna brev tillbaka.

läraren (betraktar brevet) Det luktar mera Friedrich Wieck än Clara. Hon skulle aldrig kunna skriva så känslolöst.

Robert (entusiastiskt) Då är det inte hon! Det är hennes far! Han har tvingat henne! Jag är räddad! Detta brev är inte från henne! Det är från hennes grymma, iskalla, hjärtlöse far! Han är ett monstrum! Och vad hon måtte lida!

läraren (suckar) Jag fruktar att du har rätt.

Robert Du älskar henne själv. Medge det! Min avrättning på detta sätt tände hoppets glöd i ditt eget hjärta! Därför ljög du och sade att hon älskade en annan!

läraren (suckar) Robert, ingen kan lura dig.

Robert (omfamnar honom) Du är min bästa vän för evigt! Men du måste hjälpa mig. Vi måste överlista den onaturlige fadern. Jag måste få träffa Clara.

läraren Hur?

Robert Det kan alltid arrangeras konserter. Det räcker med att jag får komma till en av hennes konserter.

läraren Hon älskar att spela din musik.

Robert Det vet du? Saken är klar! En kompositör måste få komma till en konsert där hans musik spelas! Sedan räcker det med bara ett ord i förbigående med pianisten! Om jag bara får ge henne en komplimang kan hon med ett ännu mindre ord förklara sig!

läraren Du har rätt. Saken kan lätt arrangeras.
(*buller utanför*)

Robert Men vad är det för en drulle som är på väg in?

Wieck (bryter in) Är det här den förbannade flickjägaren Robert Schumann bor?

Robert (rättfram) Till er tjänst, herr Wieck.

Wieck Jag förbjuder er att i fortsättningen ha något som helst att göra med min dotter! Jag förbjuder er att skriva till henne!

Robert Min herre, ni är berusad.

Wieck Det hör inte hit! Jag är i min fulla rätt! (*till läraren*) Ni också, herr musikanter? Vill ni också förfölja och förföra min dotter?

läraren Min herre, med respekt, men ni handlar orätt mot er dotter. Hon får vara kär i vem hon vill.

Wieck Inte innan hon är myndig! Hon har tre år kvar! Under de tre åren förbjuder jag alla klåfingrade diletantiska musikanter med storhetsvansinne att ens komma i närheten av henne!

Schumann Herr Wieck, jag var själv er elev i många år. Allt jag kan lärde jag mig av er. Om ni kallar mig en amatör så är ni själv skyldig till mitt amatörskap.

Wieck (till läraren) Ut, din misslyckade kväkande kvackare! Du är min dotters sämsta lärare! Du har bara lärt min dotter puttra som en padda! Jag måste få tala ensam med gunstig junkern här!

läraren Med respekt, herr Wieck, men ni är omänsklig om ni tror ni kan förvandla er dotter till en mekanisk musikdocka! (*går rasande och slänger igen dörren efter sig.*)

Wieck (efter honom) Ni är avskedad! – Robert, ni var min bästa elev. Ni måste förstå allvaret i det hela. Min dotter är besatt av er. Hon är beredd att falla för just det öde som jag ville förskona henne från – att skaffa barn och bli hemmafru. Och det vill hon bli åt en musikanter som inte ens kan försörja sig själv.

Robert Jag lever bra på min tidning.

Wieck Den kan aldrig försörja en hel familj! Det blir min dotter som får försörja er och era barn, medan ni bara sitter still och komponerar! Var då en mänsklig realist, för helvete! Vill ni lägga ett sådant kors på min dotters axlar?

Robert (enkelt) Vi älskar varandra.

Wieck Hon är minderårig! Hon har tre år kvar till sin myndighet! Hon har inlett en strålande karriär som konsertpianist! Hon gör framgångar överallt! Hon väcker hänförelse var hon än spelar! Och ni vill förstöra henne!

Robert (rättfram) Herr Wieck, jag förstår er faderliga svartsjuka, men den kan aldrig få min sympati.

Wieck Är er egoism bättre? Ni vill utnyttja henne som pianist för att genom hennes gåvor ge era egna kompositioner berömmelse!

Robert Det är inte mitt fel att hon älskar mina kompositioner. Vem kan ställa sig hindrande i vägen för musiken, herr Wieck? Ni har själv tjänat musiken i hela ert liv. Ni borde veta någonting om dess makt.

Wieck (*mjukare*) Det är för den skull jag satsat så hårt på min dotter. Redan innan hon föddes fick jag i drömmen en vision av att hon skulle bli underbarn och en stor pianist. Jag gjorde allt för att hon skulle få den drömkarriären. Ni är det enda hindret på den vägen jag någonsin mött.

Robert Clara och jag kan hjälpa varandra. Låt oss få göra det.

Wieck (*hårdnar igen*) Aldrig! Jag måste först och främst tänka på min dotter! Det är henne det gäller, inte er! Så länge hon inte är myndig är hon min, och jag skall göra allt som står i min makt för att ni aldrig skall få henne senare heller! Jag skall krossa er, Robert Schumann, hellre än att jag ser er tillsammans med min dotter!

(*går rasande*)

Robert (*suckar och sätter sig, trött*) Hårda bud! Nåväl, Friedrich Wieck, behåll din dotter tills hon blir myndig om tre år. Men sedan är hon min! (*slår näven i bordet och börjar komponera.*)

Scen 3.

(*Clara tar emot överväldigande applåder efter en konsert. Hon letar i publiken efter ett ansikte. Till slut ser hon det och springer ner och in i publiken.*)

Clara Jag visste att ni var här.

Robert Jag blev så upprörd att jag måste gå ut.

Clara Varför upprörd?

Robert Så som ni spelade mig måste ni älska mig.

Clara Det är sant! Det är sant!

Robert (*lägger ett finger på munnen*) Försiktigt! Försiktigt! Säg mig bara: hur i all sin dar kunde er far ge er tillåtelse att spela mina kompositioner på en konsert här i Leipzig?

Clara Även han tycker om er musik. Men han förbjöd mig att spela den så att andra kunde höra det. (*försiktigare*) Dock märkte han att er musik var bra för mig som konstnär. Den utvecklade mig. (*skämtsamt*) Och en dag förvånade han mig med att säga att jag skulle spela era symfoniska etyder här i kväll.

Robert (*omsluter henne*) Vi älskar varandra. Men vi måste vara försiktiga.

Clara Vad har du för planer?

Robert Jag har friat, och du har svarat ja. Om din far bråkar måste vi bekämpa honom juridiskt inför rätta. Hans makt sträcker sig bara till din myndighetsdag. Sedan är vi fria.

Clara Ska vi gifta oss då?

Robert Ja, min älskade, om du vill.

Clara Jag vill. Men min far kommer att röra upp himmel och jord.

Robert Låt honom göra det.

Clara Han kan gå hur långt som helst.

Robert Jag är inte rädd för honom.

Clara (*lägre*) Han har sagt, "Om Clara gifter sig, så säger jag även om det blir på min dödsbädd, att hon inte är värd att vara min dotter."

Robert Ack, Clara, vi musiker har det inte lätt! Om vi inte hade musiken skulle vi förgås i världens grymhet!

Clara Världen är grymmast mot dem som är vackrast. Ingenting är vackrare än vår musik.

Robert Det förenar oss i evig kärlek, Clara.

Clara Nu måste jag gå. Min far får inte se oss. (*skyndar iväg*)

Robert (*ropar efter henne*) Jag släpper dig aldrig, Clara! (*De närmaste tittar på honom. Till dem:)* Jag menar det!

Akt II scen 1. I rätten.

Domaren Förstår jag er rätt, herr Friedrich Wieck? Är det er avsikt att försöka få herr Robert Schumann omyndigförklarad?

Wieck Jag vill bara göra det klart för rätten och få rätten att gå med på, att ett äktenskap mellan min dotter och Robert Schumann aldrig kan komma i fråga, då Robert Schumann har sinnessjukdom i familjen.

Domaren Kan ni belysa detta?

Wieck Robert Schumanns syster dog ung till följd av en sinnessjukdom.

Domaren Men denna eller något slag av sinnessjukdom har alltså ännu inte konstaterats hos herr Robert Schumann själv?

Wieck Nej. Men är det inte illa nog att hereditet finns?

Domaren Min bästa herr Wieck, med all respekt för er faderliga omsorg om er dotter, men säg mig den familj i Tyskland som är kliniskt fri från dårar i familjen.

en notarie Det gäller inte bara Tyskland. Det gäller hela världen.

Domaren Tyst i rätten!

Wieck Men Robert Schumann har bevisliga anlag! Dessutom är han periodare.

Domaren Det låter som en anklagelse. Definiera vad ni menar med periodare.

Wieck Tillfällighetsdrinkare. Han super.

Domaren Herr Wieck, ert ord 'tillfällighetsdrinkare' vill då antyda, att han endast super ibland?

Wieck Ja.

Domaren Ni menar alltså att han super ibland?

Wieck Ja, han super ibland under längre perioder.

Domaren Kan ni närmare fastställa varaktigheten av dessa 'längre perioder'?

Wieck Nej.

Domaren Herr Wieck, då måste vi fråga er: vilken medborgare i Tyskland, eller i hela världen, för att citera vår opportune notarie, tar sig inte understundom ett glas ibland, förslagsvis vin eller öl? Vill ni exempelvis även anklaga alla Bayrare för att vara 'tillfällighetsdrinkare', då de bevisligen deltar i Münchens årliga Oktoberfest, varunder tusentals dricker direkt osunda mängder öl och/eller annat? Vill ni även förklara dem för värdiga en omyndighetsförklaring?

Wieck (sväljer) Nej.

Domaren Herr Wieck, ni är kanske inte underkunnig om, att den medborgare ni önskar sätta under förmynderskap, den berömde komponisten och skriftställaren Robert Schumann, under det senaste året producerat de båda sångcyklerna "Liederkreis" och "Dichterliebe" till dikter av von Eichendorff och Heinrich Heine, inalles mer än hundra sånger, utom talrika andra kompositioner och litterära arbeten, för vilkas förtjänster vårt anrika universitet i Jena har utnämnt honom till hedersdoktor. Och en sådan man har ni här inlett en offentlig process emot för att få honom omyndigförklarad, bara för att ni inte vill låta er dotter bli gift med honom. Vad är ni för en människa egentligen?

Wieck Bara en far som tänker på sin dotters bästa.

Domaren Och har då er dotter ingenting att säga till om?

Wieck Inte så länge hon är omyndig!

Domaren Herr Wieck, er rättsliga sak är ohållbar. Ni kan varken påvisa någon ärftlig sinnessjukdom hos hedersdoktor Robert Schumann eller hos någon i hans familj, och ännu mindre kan ni fastställa hans stipulerade dryckensperioder. Fallet avskrivs och ni får betala kostnaderna.

Wieck Men min dotter måste åtminstone få lagens beskydd!

Domaren Mot er i så fall, herr Wieck. Varken ni eller Robert Schumann äger henne, men ni gör anspråk på att göra det. Mot sådana anspråk är det lagens rätt att skydda henne när hon blir myndig. Ingen utom hon själv har rätt att bestämma över hennes

liv. Var glad för att hedersdoktor Robert Schumann inte åttalar er för flamboyant ärekränkning. (*klubbar och reser sig.*)

Wieck (*skriker*) Jag vet att jag har rätt!

Domaren (*vänder sig om*) Gå hem och lägg er, Friedrich Wieck. (*går ut.*)

Scen 2. Schumanns hem i Leipzig.

Mendelssohn Och är ni lycklig, Clara Schumann?

Clara (*räcker honom handen*) Ja, käre Felix. Du var säker på svaret. Medge det. Annars hade du aldrig ställt frågan.

Felix Ert äktenskap verkar vara det äktenskapliga idealet, men är det alltid så ljusst och idealiskt som det verkar?

Clara Jag är lycklig, Felix. Den enda skuggan i vårt liv är att Robert inte alltid är det.

Felix I ett förbund mellan två så stora konstnärer som er två måste det bli intressanta kriser ibland.

Clara Du uttrycker dig alltid så älskvärt, Felix. Inte konstigt att hela världen älskar dig. Men mest av alla avgudar dig Robert.

Felix Jag vet, och det generar mig ibland, även om jag inte blir sårad av hans generositeter som Chopin.

Clara Chopin är överkänslig och tål ingenting – inte ens att man smeker honom medhårs.

Felix Men vad har era kriser varit?

Clara Jag har varit mycket framgångsrik. Robert har inte varit det. Du vet att det började med hans skada i handen.

Felix Han överarbetade sig. Han trodde han kunde bemästra musiken med teknik. Det går inte. Musikens innersta väsen kan man bara vinna genom lidande.

Clara Och det har han minsann ofta gått igenom. Nyligen hade han kollapsat av överansträngning.

Felix Det är just sådant som jag fruktar för hans del. Han är den störste musiker jag känner – bara Chopin når upp till hans nivå, men Chopin begränsar sig till pianot. Robert har samma bredd och universalitet som Beethoven, och ingen annan idag har det. Men Robert brinner för häftigt. Vissa av hans kompositioner – speciellt för piano – är oöverträffade och överglänsar både Beethoven och Chopin. Men han är alltför briljant och har en benägenhet att förta sig, som om han liksom Schubert ville åstadkomma allting på en gång och sedan få dö.

Clara Det är just det jag fruktar för honom. Och det är bara vi två som kan hjälpa honom. Det var bra av dig att avråda från Sankt Petersburg.

Felix Franz Liszt var där och härjade. Där Liszt huserar kan ingen annan musiker existera samtidigt.

Clara Det hjälpte honom genom krisen, och genom att du gav honom annat arbete var faran över.

Felix Han är vår bästa lärare i komposition, partiturspel och pianospel, och studenterna dyrkar honom.

Clara Men du leder världens bästa orkester.

Felix Det är bara tillfälligt. Den där Berlioz kan en dag slå mig ur brädet med sina bisarra klangexperiment.

Clara Jag tycker inte heller om honom. Han har något kallt och opersonligt över sin musik. Där saknas både själ och hjärta.

Felix Jag föredrar att kalla det omdöme och substans. Han lever bara för musikaliska effekter för att inte säga affekter.

Clara Men Robert älskar honom.

Felix Han älskar alla. Men varför vill han inte följa med dig på dina konserter?

Clara Det var där problemen började. Han blev mycket olycklig i början när han följde med och upplevde mina triumfer utan att någon brydde sig om honom.

Felix Ändå växer hans rykte över världen hela tiden. Hans oratorium har väckt uppmärksamhet till och med på andra sidan Atlanten. Men hur är det med Friedrich Wieck? Har Robert och han försonats ännu?

Clara Det var det jag ville visa dig. Han flyttade ju till Dresden bara för att slippa få bo i samma stad som vi. Men nu har jag fått ett brev. Han vill verkligen försonas med oss. Läs!

(räcker honom ett brev.)

Felix (läser) "Käre Schumann, vi kan inför världen och inför Clara inte längre stå varandra så fjärran. Ni är nu också familjefader till mina barnbarn. I konsten stod vi alltid tillsammans, jag var ju dock er lärare, och mina ord avgjorde er nuvarande bana. Min beundran för er talang och era ädla och ståtliga strävanden behöver jag inte försäkra er om...." Men det är ju underbart!

Clara Han kryper för oss för Roberts och min berömmelses skull. Vår framgång har blivit för mycket för honom.

Felix Vad säger Robert?

Clara Han har accepterat min fars inbjudan att vi ska fira julen tillsammans i Dresden. Men han förblir distansierad.

Felix Det är inte så konstigt! Så som din far brännmärkte honom offentligt! Men det är storartat av Robert att acceptera den utsträckta handen.

Clara Det tycker jag också.

Scen 3.

En musikalisk salong hemma hos Schumanns.

Wagner Du missade verkligen ingenting, käre kollega. Schumanns nya pianokvintett var mest bara jolmiga smekningar.

Liszt Jag tänkte nog det. Men jag kom i alla fall i tid för att få höra de sista takterna. Schumanns kan inte klaga på att jag kom för sent.

Wagner En två timmars försening är ingenting för två så förnämliga konstnärer som ni och jag, käre Franz Liszt.

Liszt Jag hoppas bara att värdparet inte är stingsliga av sig. Tror du Robert blev sårad för att jag kom för sent?

Wagner Nej, men han höll på att sjunka under jorden när du spelade.

Liszt Var det så suveränt?

Wagner Det var kungligt, käre Franz Liszt. Du kan slå ut alla världens ledande musiker, som du slog ut Mendelssohn.

Liszt Mendelssohn var min överman, bäste Richard Wagner. Men även han hade sina begränsningar. Han kunde exempelvis aldrig komponera en opera som Meyerbeer.

Clara (blandar sig i samtalet, som fler och fler lyssnar till) Nej, men han kunde göra finare oratorier än någon annan.

Wagner Oratorier är urmodiga. Det är operan som ligger i tiden nu, den stora operan, så som Meyerbeer företräder den. Eller hur, maestro Liszt?

Liszt Det är fullkomligt min uppfattning, att Mendelssohns virtuosa men begränsade konst fullkomligt bleknar inför Meyerbeers grandiosa operor. Mendelssohn kunde ju inte komponera en enda riktig aria! Han var en orkestermusikant, men Meyerbeer sjunger för hela världen, och hans operor är oöverträffade! Allt vad Mendelssohn åstadkom är ingenting mot en enda opera av Meyerbeer!

Schumann (har mulnat mer och mer, vaknar nu som ett plötsligt åskväder, flyger på honom)
Vem tror ni att ni är som kan tala nedsättande om en musiker som Mendelssohn?

Liszt Robert Schumann, ni glömmer er!

(Robert Schumann rusar rasande ut och slänger igen dörren efter sig.)

Wagner Vilken omöjlig människa! Han har ju alldeles förstört hela soiréen!

Clara Ursäkta, herr Wagner, men nu måste jag få försvara min man. Jag ber er alla ha överseende med hans ibland svåra humör, men Franz Liszt hade faktiskt meddelat sin ankomst till för tre timmar sedan och det på kort varsel. Vi hade all möda i världen att på så kort tid få ihop musikerna till den kvintett som Franz Liszt ville komma hit för att få höra. Sedan väntade vi i en timme på Franz Liszt och började till slut utan honom. Franz Liszt kom två timmar försenad lagom till de sista takterna. Sedan sätter sig Franz Liszt vid pianot och visar genast att han bara kom hit för att få spela själv. Dessutom har han inte spelat så väl som vi alla vet att han kan spela. Förlåt mig, Franz Liszt, men som pianist skändes jag över ert spel. Därmed har jag sagt mitt.

Liszt (reser sig) Min kära fru Schumann, jag förmodar att ni väntar er att jag skall be er om ursäkt. Men vad har jag att be om ursäkt för? Jag är Franz Liszt och kan inte vara någon annan. Jag ber er ändå framföra min ursäkt till er man och medger, att jag inte borde ha sagt något nedsättande om Mendelssohn så att han fick höra det. Vi vet ju alla hur djupt er man fortfarande sörjer Felix Mendelssohns högst oväntade och alltför tidiga bortgång. Och jag ber er även hälsa er man, att det bara finns en man i världen som jag kan acceptera sådana tillrättavisande ord från. *(går värdigt.)*

Wagner Är alla nöjda nu? Den store Franz Liszt har gått!

Clara (har svårt för att behärska sig) Herr Richard Wagner, vi är knappast nöjda förrän även ni har gått.

(Wagner fattar vinken och går utan ett ord.)

Max Müller Vad i all världen hände med musiken?

Clara Jag skall be min man komma tillbaka. Tyvärr blir det ingen musik i vårt hus om inte Robert är på det rätta humöret. *(går ut)*

Müller Jag fruktar att vi just har åsett en brytning mellan paret Schumann och Liszt och Wagner å den andra sidan.

en av musikerna Robert kan nog försonas med Franz Liszt, men aldrig Clara.

en annan Nej. Hon avlägsnade honom helt från sin repertoar redan för ett år sedan.

en tredje Allt fler menar att Franz Liszt har spårat ur.

en fjärde Han och Berlioz och Richard Wagner får gärna för mig hålla varandra sällskap ut från musikhistorien.

de andra Rätt så! Bravo! *(klappar bifall med stråkarna mot sina instrument.)*

Akt III scen 1. Ett kafé.

Robert (inför sina vänner) Det är inget fel på dramat. Det är ett av Hebbels allra bästa verk, och just därför ville jag göra det till opera. Men denna libretto jag har fått är kass!

en kollega Vem bad ni göra libretton?

Robert Robert Reinich, en enastående förmåga, men han har fuskat bort hela Hebbel! Nu måste jag göra om libretton själv, om jag inte får hjälp av någon!

kollega 2 Robert Reinich kan göra smör av självaste Shakespeare.

Robert Jag skulle ha gjort Hamlet till opera i stället! Eller Faust! Eller Manfred! Men nu har jag redan börjat med denna stackars "Genoveva", och jag har spetsat mig på den!

kollega 3 Vad tycker din hustru om att du gör operor?

Robert Hon tycker inte om det alls. När jag började skriva om Reinichs libretto sade hon att jag var ute på djupt vatten. Men vad är en kompositör utan utmaningar ute på djupt vatten! Jag behöver just sådana utmaningar för att överleva!

(Wagner passerar förbi, åhör debatten, stannar intresserad och kommer gradvis in.)

kollega 1 (synar partituret) Du har verkligen farit hårt fram med både Hebbel och Reinich. Vad vill du åstadkomma? Vill du göra om hela historien?

Robert Nej, jag vill bara göra den bättre! Men Reinich gjorde den sämre! Men jag måste få den översatt från Hebbels drama till en operamässig libretto!

Wagner Låt mig se. (tar partituret)

Robert Jag har inte bett er om hjälp, Richard Wagner.

Wagner Men om jag ger den gratis, har ni då råd att inte ta emot den?

Robert Vad vet ni om opera?

Wagner Allt som inte ni vet.

Robert Visa mig då vad som bör ändras och hur.

Wagner Enkelt. Ta bort alla monologer. De är ovidkommande för handlingen. Här. Stryk detta. Och detta. Och detta.

Robert Men det har jag ju skrivit själv!

Wagner Desto större skäl att stryka det.

Robert Och det där har jag redan tonsatt!

Wagner Använd de idéerna till någon annan text. Texten här är misslyckad. Man kan inte göra riktig musik till en intetsägande text.

Robert Men det där är Hebbels originalverser!

Wagner Hebbel är en klåpare. Han vet ingenting om opera.

Robert Om det är så är det kanske lika bra att ni komponerar hela operan själv.

Wagner Jag skulle aldrig drömma om att komponera en opera till någon av Hebbels miserabla texter.

Robert Det är nog, Richard! Ge hit partituret! Jag har inte bett om er hjälp!

Wagner Lyd mitt råd. Glöm hela "Genoveva". Det kan aldrig bli en lyckad opera.

Robert Er förmåtenhet är oacceptabel!

Wagner Om ni tar min kritik personligt borde ni ännu mindre ägna er åt verket. Jag ville bara göra er en tjänst.

Robert Vet hut! Ni befläcker all konst ni kommer i närheten av!

Wagner Och ni, Robert Schumann, är en omöjlig människa. Ni borde låta undersöka er.

Robert Ge er av innan det blir bråk!

Wagner Detta är en offentlig lokal. Jag har lika stor rätt att vara här som ni. Om det blir bråk är det ni som startar det. Jag hoppas bara er förryckthet inte blir värre. Jag tänker på er stackars hustru. (tar hatten på sig och går.)

Robert (rasande) Han är en skam för musikhistorien!

kollega 1 Till saken, Robert! Han har gått nu. Hur kan vi hjälpa er med den misslyckade libretton?

Robert (på dåligt humör) Glöm det. Glöm "Genoveva". (går burdust därifrån.)

1 Vad säger ni om det? Tror ni han kan göra en opera om han börjar så?

2 En Wagners odräglighet kan göra en dag sur för vem som helst.

3 Du sa det.

2 Hopas bara inte Robert ger upp.

3 Han ger aldrig upp. Han har världens bästa hustru.

1 "Genoveva" blir nog klar och uppförd med tiden, om vi känner Robert rätt.

2 Bara han håller sig undan sådana som Wagner.

3 Du sa det. (De lämnar kaféet.)

Scen 2. Schumanns hem i Düsseldorf.

kommittémedlem 1 Ni måste förstå, fru Schumann, att detta är mycket pinsamt för oss.
Clara Men jag förstår inte riktigt. Vad är det ni egentligen vill?
2 Har ni inte märkt något egendomligt med er make?
Clara Vad skulle *det* vara?
2 Lynnesutbrott. Egendomliga infall. Fixa idéer. Med mera sådant.
Clara Han har alltid haft sina depressioner och sina svåra perioder, men det har väl varje skapande konstnär?
3 Ni har inte märkt någon förändring i hans, hm, omdömesförmåga?
Clara (bestämt) Absolut inte!
1 (till sina kolleger) Hur ska vi väl lägga fram vårt pinsamma ärende?
3 (tillbaka) Hon anar ingenting.
Clara Till saken, mina herrar!
1 Menar ni verkligen, fru Schumann, att ni ingenting märkt av er makes sviktande hälsa?
Clara Han har åkt på kur till Scheveningen ibland, om det är det ni menar. Jag måste medge att han alltid haft en tendens att överanstränga sig. Men han har alltid kommit tillbaka stärkt från sina kurer.
2 Och hur är det med hans mentala hälsa? Har ni inte märkt någon förändring därvidlag?
Clara Nej, vet ni vad, mina herrar! Nu får det vara slut med era insinuationer! Jag har sex barn, och mitt piano väntar på mig. Jag har minsann inte tid för era gåtor hela dagen!
1 Kort sagt, fru Schumann. Detta är mycket plågsamt för oss.
2 Problemet har länge hängt över oss, och nu har kommittén enats om ett beslut.
3 Med all respekt för er makes stora genialitet som kompositör och musikalisk skriftställare....
2 Vi emotsåg verkligen att få ha er make som dirigent och ledare för vår orkester i Düsseldorf....
3 Och i början ledde han oss verkligen med glans....
2 Men sedan började problemen.
Clara Vilka problem?
1 Er make är överkänslig. Han tål inte kritik. Han ser inte orkestermusikernas behov. Han ser bara sina egna visioner, som han får allt svårare att klargöra för oss....
2 Under det senaste året har under er makes ledning både vår orkesters och dess körs kvalitet gått ner. Och alla beskyller er makes brist på fast ledning för detta.
1 Därför har kommittén beslutat....
Clara Har ni avskedat honom?
3 Absolut inte! Men vi har tillrätt att hans vikarie under hans kurortsresa, dirigenten Tansch, kvarstår som fast anställd vikarie, medan vi har funnit det bäst att er make i fortsättningen bara dirigerar sina egna förnämliga verk.
Clara Och ni kommer till mig i stället för att gå till min make?
3 I beaktande av er makes välkända känslighet fann vi det diplomatiskt lämpligast att be er, med er djupa förståelse för er mans geni, att lägga fram saken för honom.
Clara Ni anar inte vad ni begär av mig. Ni har för avsikt att utdela ett förkrossande slag mot honom, men ni vill inte göra det själva utan ber mig göra det i stället.
1 Vi ber så hemskt mycket om ursäkt.
2 Vi såg ingen annan möjlighet.
3 Ni känner er make bäst.
1 Han kan förlåta er om ni ger honom beskedet, för ni är oskyldig, men han skulle aldrig förlåta oss.

Clara (reser sig med möda) Ni har rätt. Mig skulle han aldrig våga fara ut mot, för jag bär hans sjunde barn under hjärtat. Men det är ett tungt kors ni lägger på mig.

1 Vi är medvetna om det och ber väldigt mycket om ursäkt.

Clara Ni har framfört ert ärende. Nu måste jag be er gå.

1 Vi är mycket tacksamma för er förståelse och vänlighet, fru Schumann.

(De tre kommittéherrarna avlägsnar sig under stor vördnad och respekt.)

Clara (ensam) Robert! Vad håller du på att göra mot dig själv! Du får inte överge mig nu, när du redan gjort mig havande flera gånger för mycket! Jag tål inte flera missfall! *(sjunker förkrossad ner i en stol.)*

Scen 3.

Schumann De förstår inte. Det är inte mig det är fel på. Det är bara så att jag inte fungerar längre som jag ska. Jag var världens aktivaste och mest intensiva musiker. Problemet är bara det att jag inte är ung längre. Bara så länge man är ung kan man förbränna sig. När man inte längre är ung är man konsumerad. Och lever man då för en så krävande konst som musiken måste man ge upp musiken, ty den kräver ungdomens överkraft. Mendelssohn och Chopin hade tur som fick dö unga, liksom Mozart och Schubert. Det finns inget värre tänkbart öde än att som konstnär tvingas överleva sin förlorade ungdom.

(Det knackar för synt på dörren.)

Här kommer den unge mannen som jag har väntat på. Stig in!

(Johannes Brahms stiger in, ung och vacker.)

Så ni är den unge Johannes Brahms, som jag har hört så mycket om. Jag har väntat på er.

Brahms Det är en stor ära för mig att få besöka er.

Schumann Ni verkar väl blygsam för er talang. Slå er ner! Känn er som hemma!

Brahms (blygt) Man sade mig att jag kunde få en rekommendation av er.

Schumann Det ska ni gärna få. Men först måste jag få höra litet om er. Berätta allt om er själv. Och sedan ska ni få spela.

Brahms Vad vill ni veta?

Schumann Jag har hört att ni har turnerat med den förträfflige violinisten Eduard Remenyi.

Brahms Jag föredrar Joseph Joachim.

Schumann Det hedrar er. Men varför blev Remenyi missnöjd med er?

Brahms (skamset) Han tyckte att jag uppförde mig illa hos Franz Liszt i Weimar. Och det gjorde jag också.

Schumann (slår sig ner) Berätta vad som hände. Detta intresserar mig mycket.

Brahms Jag var nog ganska överspänd inför mötet med Franz Liszt. Men det var inte så lätt heller. Där bodde han på sitt slott och vräkte sig i sin förmögenhet och sina älskarinnor, och vem var jag? Bara en fattig restaurangmusiker från Hamburg. Jag kom av mig från början.

Schumann Vad hände?

Brahms Jag var så blyg så jag kunde inte spela för honom. Då spelade han själv mina kompositioner. Han tyckte om dem och ville gärna rekommendera dem för tryckning. Men sedan började han spela sina egna kompositioner, och de tog aldrig slut. När han hade hållit på med en gräsligt modern sonat utan en enda melodi i en halv timme somnade jag. Det märkte Franz Liszt först när han kom till slutet av sin sonat. Det var slutet för mig på min goda förbindelse med Franz Liszt och den store violinisten Eduard Remenyi. Eduard lovade mig att han aldrig skulle förlåta mig.

Schumann (har inte kunnat hålla sig för skratt, brister nu ut hjärtligt i gapskratt)

Liszt! Den pjasen! Han förnekar sig aldrig! Och Remenyi! Vilka komedianter!

(skrattar sig fördärvad och slår sig på knäna. Brahms kan inte låta bli att smittad skratta med.)

Schumann Nå, berätta vidare. Sedan har du spelat med Joachim.

Brahms En utmärkt musiker. Honom kan man lita på.

Schumann Men inte Remenyi?

Brahms Med all respekt, men jag har svårt för musiker som fäster större avseende vid vilken effekt musiken har än vid musikens egentliga innebörd.

Schumann Och Joachim är en man efter ditt hjärta?

Brahms Ja, det är han.

Schumann Efter mitt också. En ängel har skickat dig till oss, Johannes Brahms. Sällan har en man kommit i ett lämpligare ögonblick. Du är den vi har väntat på. Bli inte förskräckt. Jag ska förklara vad jag menar. Mendelssohn är död. Chopin är död. Alla klassiker är döda. Alla mina bästa vänner är döda. Musiken idag domineras av effektsökande charlataner som Franz Liszt och Richard Wagner, som vill offra musikens ordning och skönhet för att kunna göra sig pengar på den i stället. Se på detta hus. Jag och Clara har offrat våra liv för musiken, vi har varit dess hängivna slavar för dess ordnings och skönhets och traditioners skull, och vad har vi fått för det? Fattigdom och avsked. Ja, jag är arbetslös, Johannes Brahms. Ingen vill längre veta av mig som musiker medan jag endast som musikalisk skribent fortfarande kan göra mig och mina ideal gällande. Och Hector Berlioz är lika ratad och föraktad som jag, lever i samma misär och kan bara förtjäna sitt uppehälle på sina artiklar. Och in i denna tröstlösa värld av svikna ideal, fallna martyrer och hänsynslös opportunist träder Johannes Brahms, en knoppande ungdom med alla ideal och krafter bevarade! Du måste genast få träffa min hustru. (öppnar dörren och ropar:) Clara! (vänder sig åter till Brahms) Hon kommer genast.

Brahms (efter en paus) Herr doktor Schumann, er generositet är överväldigande.

Schumann Den är ärlig och äkta. Det är det enda som betyder något. Här är hon. (Clara kommer in.) Clara, detta är Johannes Brahms.

Clara Musikern från Hamburg?

Schumann Som Remenyi ratade men som Joachim och jag i stället har slutit till våra hjärtan.

Clara (med illa dold skadeglädje) Är det denne unge man som satt och somnade när Franz Liszt spelade för honom privat?

Schumann (munter) Låt inte dina fördomar mot Liszt bli avgörande i ditt omdöme av Brahms.

Clara En glädje att få träffa er, herr Johannes Brahms.

Brahms (överväldigad av hennes skönhet) Ni anar inte vilken ära det är för mig att bli mottagen så väl i ert hus.

Clara Vi har inte mycket att bjuda på. Men jag ber er stanna.

Brahms Jag hade bara tänkt titta förbi. Jag hoppades inte på något mer än en rekommendation från er man.

Schumann Det är klart att ni ska stanna! Betrakta detta som ert hem! Vi måste ju lära känna varandra, och vi måste musicera tillsammans! Jag måste få höra alla era kompositioner! Och jag lovar att inte somna som åhörare med er vid pianot.

Brahms Jag är rädd att risken kan uppstå om ni låter mig hålla på för länge. Men jag har inte en Liszts pretentioner.

Schumann Det är tur för dig det.

Clara (sätter sig nära Brahms) Är det sant som det sägs att Liszt lever som en furste i lyx och aldrig tröttnar på älskarinnor?

Brahms Man får onekligen det intrycket av honom. Hans kvinnor har förstört musiken för honom. Han har övergivit sina ideal för den rena erotikens skull.

Clara Jag kunde aldrig med den karlen! Och som han bar sig åt hos oss i Dresden! Och är Wagner likadan?

Brahms Wagner är värre. Wagner är kanske Liszts onda genius. Liszt gör vad som helst för Wagner, och Wagner leder honom i koppel vart han vill så länge det gagnar hans egen fåfänga.

Clara Till och med Meyerbeer upplever Wagner som ett hot mot hela den seriösa musiken!

Brahms Det är han inte ensam om!

Schumann Det är tydligt att ni två har mycket att tala om. Jag låter er bekanta er närmare med varandra medan jag går ut ett slag. Ursäkta mig. (*går*)

Clara Ni hade inte kunnat komma i ett lämpligare ögonblick. Vi har haft det så svårt den sista tiden!

Brahms Det går rykten om att er man inte är riktigt sig själv.

Clara Bara onda rykten. Han har aldrig varit frisk. Han har ju till och med malaria. Och så överanstränger han sig jämt. (*De pratar vidare, hjärtligt och bekymmersfritt, medan Schumann i smyg betraktar dem från dörren.*)

Schumann (avsides) Aldrig har en person varit välkomnare i mitt hem än du, Johannes Brahms. Nu kan jag släppa musiken. Den har förtärt mig, men du kan ta över den tunga manteln. Musiken är räddad. Robert Schumann har gjort sin plikt och offrat sig. Robert Schumann är ledig att gå. Men musiken fortsätter, dess ideal är odödliga, och jag har äntligen en arvinge som kan ta över efter både mig, Mendelssohn och Chopin. (*avlägsnar sig diskret.*)

Clara Men nu måste ni spela för oss, Johannes Brahms.

Brahms Det vill jag gärna göra. Men ska vi inte vänta tills er man kommer tillbaka?

Clara Han har all tid i världen. Om jag känner honom rätt kommer han att vägra släppa er ifrån sig på en månad.

Brahms Ni är alltför goda mot mig båda två.

Clara Nej, min vän. Världen har varit alltför ond mot oss båda två. Äntligen har vi nu funnit en försvarare och en bundsförvant emot den.

(*tar honom i båda sina händer och för honom till flygeln. Brahms sätter sig därvid, och Clara ställer sig bredvid att lyssna. Hon har aldrig varit vackrare i sitt liv.*)

(Vals i Ass-dur.)

Scen 4. Wagner hos Liszt.

Wagner Har du sett vad vår vän Schumann har skrivit i sitt senaste nummer?

Liszt Jag läser inte hans tidskrift.

Wagner Det borde man inte göra, men hela musikvärlden läser den, och vad Schumann skriver blir normgivande för hela musikvärlden!

Liszt Nå, vad skriver han då?

Wagner (läser, med stigande irritation) "Han har kommit, ett ungt blod, vid vars vagga gracer och hjältar stod vakt. Han heter Johannes Brahms. Hans andliga fränder hälsar honom vid hans första vandring genom världen, där han kan vänta sig smärta men också lager och palmer. Vi bjuder honom välkommen som den väldige stridsmannen." Har du någonsin hört på maken?

Liszt Så kan bara Schumann skriva. Men varför har han aldrig skrivit något så vackert om oss?

Wagner Vad tror du? Han hatar oss! Han föraktar oss! Han har avskrivit oss som icke rumsrena modernister! Han betraktar oss som musikens korrupperare!

Liszt Det tror jag inte. Det är han för ädel för. Men tydligt är att han föredrar den unge Brahms. Han såg bra ut. Tror du det är därför?

Wagner Det vet hela världen, att Schumann alltid varit svag för vackra pojkar.

Liszt Brahms besökte mig här i Weimar. Han gjorde ett klumpigt intryck men verkade seriös. Vet du något om honom?

Wagner Han började som barn med att spela på sjömanskrogar och bordeller i Hamburg.

Liszt Frivilligt eller av nödtvång?

Wagner Vad vet jag?

Liszt Fattigdom fostrar karaktärer. Tänk på vad det blev av Beethoven med all sin miserabla bakgrund. Om Brahms är någonting liknande kan han bli farlig för oss.

Wagner Och den där Schumann spelar ut honom mot oss av ren skadeglädje!

Liszt Nej, Schumann menar aldrig illa. Dessutom har jag hört att han är svårt sjuk.

Wagner Han har alltid varit förryckt. Ju förr de spärrar in honom, dess bättre.

Liszt Så får du inte säga, Richard.

Wagner Vi är av med Mendelssohn, Schumann är på väg ut. Sedan återstår bara Meyerbeer. Men Schumann kan fortfarande skriva försmädliga artiklar!

Liszt Och Brahms är på väg in.

Wagner Ja, och det är det värsta av allt!

Liszt Låt oss hoppas att han bara blir en god symfoniker. Då kan du ändå få tre operascener i världen för dig själv.

Wagner Jag måste tyvärr dela den med italienarna.

Liszt Ja, dem slipper du aldrig.

Akt IV scen 1.

Clara Jag är så ledsen att du måste bege dig, Johannes.

Brahms Jag är rädd att jag har stannat för länge.

Clara Det har varit en så underbar månad. Och särskilt mycket har det betytt för min man.

Brahms Nej, kära fru Schumann, mest av allt har det betytt för mig.

Clara Snälla Johannes, sluta äntligen kalla mig fru Schumann! Det får mig bara att känna mig gammal.

Brahms Ni är dock tretton år äldre än jag.

Clara Bara tretton! Du får mig att känna mig som en ungdom! Och det får du också Robert att göra. Du har gett honom hans ungdom tillbaka.

Brahms Ni har varit alltför vänliga mot mig.

Clara Jag är Clara för dig, Johannes, liksom min man är Robert för dig. Jag överdriver inte din betydelse för honom. Jag är hans hustru, och som sådan är jag den enda för honom, men han behöver också manliga vänner, och frågan är om han inte behöver dem mera. Han har alltid trivts bäst tillsammans med yngre manliga vänner av samma anda som han. Din liksom Joachims betydelse för honom kan inte överskattas. Jag är bara hans barns moder. Ni är hans vänner.

Brahms (kysser hennes händer) Clara, ni är den första anständiga kvinna jag någonsin träffat. Betydelsen av det kan aldrig överdrivas.

Clara Kom tillbaka, Johannes. Vi behöver dig.

Brahms Och jag behöver er. Men nu måste jag gå.

Clara Kom tillbaka!

Brahms Lita på det! (*går*)

Schumann (kommer in) Har han gått?

Clara Ja, han har lämnat oss. Men han kommer tillbaka.

Schumann Tack och lov för det. Samtidigt är jag glad att han lämnade oss nu. Jag har en sorglig nyhet.

Clara Nå?

Schumann Konsertkommittén kräver att jag helt överlämnar dirigentarbetet till Tausch. De vill inte veta av mig längre.

Clara Ack, Robert!

Schumann De betraktar mig som otillförlitlig. Ingen litar på mig längre. Jag är slut som musiker.

Clara Nej, Robert, det får inte vara sant!

Schumann Det är sant. Vi hade dock en underbar månad tillsammans med Brahms. Det var min svanesång.

Clara Robert, du kan ännu komponera!

Schumann Vad hjälper det? Jag är slut som musiker! (*går*)

Clara (efter honom) Robert! (*hon kastar sig ner i en soffa gråtande.*)

Scen 2.

Pianokonsert i A-moll, första satsen.

Robert sitter i publiken och lyssnar. En hög aristokrat sätter sig bredvid honom.

fursten En fantastisk pianist, tycker ni inte?

Robert Jo.

fursten Hon och Jenny Lind lägger hela Europa för sina fötter. Men jag vet inte vad hon spelar. Det låter misstänkt modernt. Kan det vara Liszt?

Robert Nej, hon spelar aldrig Franz Liszt.

fursten Hur vet ni det så säkert?

Robert Jag är hennes man.

fursten Å, jag förstår. Är ni också musikalisk?

Robert Ja, det kan man kanske säga.

fursten På vilket instrument då?

(*Robert reser sig och går.*)

Vilken oförskämd typ! Fick han bråttom på toaletten?

en hög person intill Ers kunglig höghet, det där var Robert Schumann.

fursten Robert Schumann?

den andre Ja, pianistens make.

fursten Det vet jag väl att det var. För det behöver han väl inte vara oförskämd.

den andre Ers höghet, Robert Schumann är själv pianist och världsberömd kompositör. Det är han som komponerat konserten ni lyssnar till.

fursten Det tror jag inte på. Varför sade han det inte i så fall?

den andre Ers höghet, jag tror att han blev sårad för att ni inte visste vem han var.

fursten Det hade han väl kunnat tala om i så fall!

flera i publiken Schhh!

fursten (rättar till sig, muttrar för sig själv) Dessa kinkiga musikanter!

Scen 3.

Robert Vad behöver jag nu för min resa? Egentligen ingenting. Notbladen kan jag lämna hemma. Inga noter flyter längre ut från min penna, så dem kan jag också lämna hemma. Vem behöver mera min musiktidskrift? Robert Schumann är ju en skrotad musiker, så han har ingen rätt mera att skriva om musik. En hårborste och ett paraply. Mera behöver jag egentligen inte. Kanske rakkniven. Nej, jag kunde skada någon annan än mig själv med den. Kläder har de på stället. Jag behöver inte knyta någon halsduk mera.

Clara (kommer in) Robert, vad gör du?

Robert Ingenting särskilt.

Clara Skall du bege dig någonstans?

Robert Det är inte för så lång tid. Jag kommer snart tillbaka.

Clara Vart skall du då bege dig?

Robert Bara till sinnessjukhuset.

Clara Robert, tänker du verkligen överge hustru och barn?

Robert Har jag något val, Clara? Jag kunde ju göra er illa. Du har ju själv sett hur jag inte kan sova längre utan bara håller även dig och barnen vakna i min förtvivlan. Du har ju sett hur jag bara har gråtit dag efter dag. Du måste ju själv inse att jag inte är frisk.

Clara Robert, du får inte överge mig! Jag väntar ju ditt sjunde barn!

Robert Jag vill inte göra dig mera illa, Clara.

Clara Robert, jag gör allt för dig. Jag försörjer dig, jag är din slav, jag är i stånd till att offra mig hur mycket som helst för dig! Låt mig få fortsätta göra det!

Robert Clara, du talar till ett lik. Jag är död som musiker.

Clara Men inte som människa!

Robert Det är bara det som fattas. Lämna mig i fred. Låt mig gå. Du har ju Brahms.

Clara Är det det det hänger på?

Robert Nej, älskade Clara, jag är inte alls svartsjuk. Jag är bara slut. Det finns ingenting kvar av mig. Försök inte rädda mig. Det går inte.

Clara Robert! Vänta tills läkaren kommer!

Robert Ingen läkare i världen kan rädda en förlorad själ och ännu mindre en förlorad musiker.

Clara (omfamnar honom) Jo, jag kan göra det!

Robert (lösgör henne varsamt) Rädda dig själv, kvinna. Jag försökte ta din karriär ifrån dig. Din far hade rätt. Jag ger dig nu din karriär tillbaka. (går ut med sin hatt och sitt paraply.)

Clara (gråter bittert) Robert!

(Buller i trappan.)

Läkaren (utanför) Vad är det frågan om?

Marie (utanför) Han vill lämna oss.

Läkaren Vänta ett ögonblick, doktor Schumann!

Robert Vad är det frågan om?

Läkaren Vänta litet grann. Låt oss inte göra något förhastat. Ni har inte sovit på tre nätter. Jag föreslår att ni går och lägger er och väntar tills i morgon. Är inte det ett rimligt förslag?

Robert Om ni säger så.

Läkaren Jag skall ordna med att någon sitter hos er hela natten och vakar hos er, om något skulle hända eller om ni skulle få något ångestfall.

Clara Tack, snälla doktorn.

Läkaren Jag gör vad som helst för er och er make, fru Schumann. Riktiga musiker är alltid heliga.

Clara Han menar bara väl, Robert.

Robert Ja, jag får väl gå och lägga mig då.

Clara Vänta här, Marie, medan jag går ut med doktorn ett ögonblick. Herr doktor, det är inte så illa som ni tror.... (går ut med doktorn)

Robert Vill lilla Marie göra mig en liten tjänst?

Marie Javisst, pappa!

Robert Gå och säg till farbror doktorn att han kommer in till mig sedan.

Marie Javisst, far. (går troskyldigt ut. När Marie är ute smiter Robert ut andra vägen.)

Clara (utanför) Marie! Vad gör du här?

(kommer hastigt in med doktorn.)

Borta!

Läkaren Vi måste genast få rätt på honom! Han är i stånd till vad som helst!

(In der Nacht.)

Scen 4. I ett annat rum. Clara ensam.

Clara Min man, vart tog du vägen? Räckte min kärlek inte till? Du gav mig allt och hela musiken, och i gengäld hade jag kraft att offra allt för dig. Men det räckte inte. En främmande djävul har tagit dig ifrån mig. Du har inte vuxit ifrån mig utan i stället dragits ifrån mig bakvägen av en annan kraft än varken din eller min. Och det kan inte vara musiken som förstört vårt liv genom en så oerhörd grymhet. Nej, jag förstår inte vad som har hänt.

Läkaren (kommer in) Vi har funnit honom.

Clara Gud ske lov! Hur är det med honom?

Läkaren (sätter sig hos henne) Kära fru Schumann, ni är en modig kvinna, men nu måste ni bereda er på det värsta.

Clara Är han död?

Läkaren Nej, men han är förlorad, och det är lika illa.

Clara På vilket sätt förlorad?

Läkaren Kära fru Schumann, oroa er inte för honom. Det är er vi nu mest har att oroa oss för.

Clara Ni talar inte rent språk! Berätta vad det är med honom!

Läkaren Han lever och är oskadd, men ni får inte träffa honom längre.

Clara Varför kommer han inte hem?

Läkaren Fru Schumann, er man har försökt ta livet av sig genom att kasta sig i Rhen. Vi har räddat hans liv, men han är helt apatisk.

Clara Det är inte möjligt!

Läkaren Ni måste nu förstå att han verkligen är mycket sjuk.

Clara Kommer han inte hem?

Läkaren Han blir snart hemförd, men jag måste råda er att inte se honom mera. Det kan förvärra läget både för honom och för er.

Clara Men vad skall jag då göra?

Läkaren Flytta tillfälligt till någon god vän. Många känner er här i staden och hjälper er säkert gärna. Ni har bara vänner överallt.

Clara Min Gud! Men varför ville han ta livet av sig?

Läkaren Det är hans sjukdom.

Clara Men vad har han för sjukdom?

Läkaren Själens sjukdomar kan aldrig någon läkare bli klok på. Jag skulle kalla det en akut och överdriven depression av titaniskt format. Betydande kompositörer har ju ofta stora eller titaniska själar. Om de då blir sjuka blir de mer sjuka än vanliga människor.

Clara Det är ju förfärligt! Men han kan väl bli frisk igen?

Läkaren Fru Schumann, prognosen för ett så komplicerat och omfattande nervöst sammanbrott som detta kan inte preliminärt vara god. Ni måste räkna med en längre tids konvalescens.

Clara Hur lång tid då?

Läkaren Ett halvår minst. Kanske ett år.

Clara Får jag vårda honom själv?

Läkaren Fru Schumann, ni måste tänka på er familj och på musiken. Er make har överantvaradat sig åt högre makter. Han ska få den bästa tänkbara vård på sjukhuset.

Clara Å, om han ändå fått dö!

Läkaren Vad menar ni?

Clara Han ville ju dö! Han ville hellre dö än förlora sin själ och musiken! Att tvingas leva mot sin vilja måste vara värre än döden för honom!

Läkaren Fru Schumann, ni vet inte vad ni säger.

Clara Och ni vet inte vad ni gör när ni hindrar honom från att dö. Ni förstår inte hur en musiker fungerar.

Läkaren Fru Schumann, jag måste be er att lämna huset genast. Jag hör dem komma.

Clara Skulle jag överge mitt hem och mina barn utan min make?

Läkaren Fru Schumann, lyd en läkares erfarna råd....
(Dörren öppnas, och två vårdare bär in den helt frånvarande Robert Schumann.)

Clara (rusar upp) Robert! (försöker omfamna honom. Blir stel av skräck inför hans anblick.)
ena vårdaren Fru Schumann, det är ingenting ni kan göra.

Clara Ack, vad har ni gjort med honom!

den andra Han känner inte igen er.

den första Han skulle inte längre känna igen sina egna barn.
(de bär ut honom ur rummet.)

Läkaren Förstår ni nu? Oroa er inte för honom. Vårdarna stannar här och tar väl hand om honom. Finns det någon annanstans var ni kan bo så länge?

Clara Vad tänker de göra med honom?

Läkaren Ingenting. Bara hindra honom från att ta livet av sig.

Clara Så han blir inlåst på sjukhuset och övervakad dygnet runt?

Läkaren Ni får den humanaste tänkbara vård att låta brutal.

Clara Den är brutal för honom!

Läkaren Fru Schumann, ni måste tänka på framtiden och era barn. Jag visar er vägen vidare. Följer ni med mig ut?

Clara (sansar sig, snyter sig) Ja, herr doktor, jag har väl inget annat val nu när min make har berövats mig.
(Läkaren eskorterar Clara ut under stor ömhet.)

Akt V scen 1.

Brahms Hur kan jag väl berätta det för henne? Vi älskade honom båda lika mycket, och om jag nu berättar hur det är med honom på sjukhuset skulle jag bara förvärra hennes smärta. Nej, jag måste ljuga för henne, men om man bara ljuger konstruktivt kan lögnen bli sanning.

Clara (kommer in, hädanefter alltid klädd i svart, räcker Brahms handen) Min vän, tack för att ni har kommit! Av alla som har hjälpt mig under krisen står jag i störst tacksamhetsskuld till er. Ni har blivit min bästa vän.

Brahms Det är en ära för mig, fru Schumann.

Clara Ni måste kalla mig Clara. (sätter sig) Berätta hur det är med honom. Ni är nu min enda kontakt med min make.

Brahms Fru Schumann....

Clara (lägger sig hand på honom) Clara.

Brahms Kära fru Clara, läkarna har det bästa hopp för er make. Snart kan han komma hem igen.

Clara Det var väl det jag visste. Det är det jag alltid berättar för hela världen. Det är bara en snabbt övergående kris. Har han hälsat till mig och barnen?

Brahms Kära Clara, läkarna har särskilt bett mig att inte rapportera något om honom direkt utom det som de själva rapporterar till er varje vecka. Men jag har träffat honom, och han är på bättringsvägen.

Clara Det är det enda jag behöver veta. Hur lång konvalescens? En månad? Ett halvår?

Brahms Det kan tyvärr ingen av läkarna yttra sig om.

Clara Om jag inte så säkert visste att min man skulle bli bättre skulle jag inte kunna leva längre, för jag kan inte leva utan honom. Det rysligaste är bara att jag inte får vara hos honom och att han inte en enda gång har frågat efter mig! Säg mig bara

att det är som jag vet att det är, att Robert inte alls är så sjuk som folk tror, och att han kommer hem snart, så fort han blivit frisk....

Brahms Just så är det, kära Clara.

Clara Säg, att hans sjukdom knappast märks, och att han för djupa och intelligenta samtal med läkarna, som han alltid har gjort?

Brahms Ja, Clara, så är det.

Clara Säg att han själv är helt på det klara med sitt tillstånd. Han har ju frivilligt låtit sig omhändertagas på anstalten, för att så snabbt som möjligt kunna återvända till sin familj....

Brahms Precis så är det, kära Clara.

Clara Tack, Johannes, för att du håller både mig och min man och vår kärlek vid liv!

Brahms Det är musiken som gör det. Det var alltid vi tre tillsammans.

Clara Ja, det var alltid vi tre tillsammans. Och Robert är fortfarande här. Han lever i sin musik och är med oss alla dagar. Jag skall aldrig överge honom, Johannes! Jag skall föra ut hans musik över hela världen!

Brahms Ni är världens främsta pianist, fru Clara. Ingen gör er den äran stridig. Många har sina befogade invändningar mot Liszt och hans choser, men ert spel är oklanderligt. Det finns inget renare pianospel i världen.

Clara Jag önskar bara att du också ville lära dig ett mjukare anslag. Du spelar som en björn ibland.

Brahms Jag vet. Jag är arg och bitter ibland. Jag har en stor våldsamhet inom mig, och den är inte alltid så rolig.

Clara Men du förstod min man. Och jag förstår din musik. Jag skall även föra ut den över världen.

Brahms Clara, er godhet förkrossar mig.

Clara Se den som min mans. Det är hans anda som fortfarande styr detta hem, dess musik och dessa händer.

Brahms Jag skall stödja er i allt, fru Clara.

Clara Du har redan gjort mer än vad någon människa kan orka med för mina barn och för Robert. Du har blivit som en far för mina barn och som ett barn för mig.

Brahms Ack ja, jag är så ung ännu.

Clara Jag hoppas bara att du inte skall tröttna.

Brahms Ingen risk. Aldrig så länge jag lever.

Clara Sedan du kom tillbaka i vårt hus har jag kunnat sova igen, Johannes. Du anar inte hur många nätter jag legat sömlös och vandrat omkring som en besatt lady Macbeth. Jag har bara hört hans musik dåna i hela huset dag och natt, och jag har bara sett honom överallt, som om han fortfarande levde här, men ack, bara som en orolig ande! Men nu kan jag sova och arbeta igen, när jag genom dig vet att han blir bättre.

Brahms Tack, fru Schumann.

Clara Nej, Johannes, det är jag som tackar för att du finns. Och du måste alltid bara säga Clara. (*reser sig*) Nu känner jag för att börja arbeta igen. Schumanns musik skall dåna genom hela världen för alltid! Med samma kraft och oemotståndlighet som Beethovens och Schuberts, Mendelssohns och Mozarts! De amatörmässiga aporna Liszt och Wagner ska gå och gömma sig av skam inför min makes musiks härlighet! Och även du ska också slå ut dem, Johannes!

Brahms Vi har i så fall ett stort arbete framför oss.

Clara Du anar inte hur stort, Johannes! Vi ska bygga katedraler av välljud till Roberts ära! Jag som pianist och du som kompositör! Symfonier! Oratorier!

Brahms Skulle det passa med ett Requiem?

Clara Nej, Johannes, Robert lever!

Brahms Symfonier då?

Clara Större än Beethovens! Och Joachim ska hjälpa oss! Hela världen ska stå oss bi i vår trohet mot Robert och den Sanna Musiken!
 Brahms Glöm inte dina barn.
 Clara De är *hans* barn! De har långt kvar tills de blir mogna. De kommer senare. Först kommer Musiken!
 Brahms Det är tur att vi är musiker båda två, Clara.
 Clara Så ska det låta! Till verket, Johannes Brahms! Vi ska låta världen genljuda av skönheten i Roberts musik!
 (*Hon för honom till pianot. Första satsen i Rhensymfonin.*)

Scen 2. På sjukhuset i Eendenich.

Läkaren Ni har besök, herr Schumann.
 Robert (*tärd*) Vem? Jag?
 Läkaren Ja. Det är den unge Brahms.
 Robert Vasa?
 Läkaren Johannes Brahms är här på besök.
 Robert Javisst ja. Jag minns honom nog. Min ende lärjunge. Den ende som aldrig svikit mig. Alla de andra har dött – Chopin, Mendelssohn. Till slut var jag ensam kvar, men så kom Brahms. Han skriver regelbundet vackra brev till mig, och han är den enda jag mera kan skriva brev till. Men var är han då?
 Läkaren Här är han. (*visar in Brahms till patienten.*)
 Schumann Min trogne Johannes! Du är min ende son. Hur går det för din musik?
 Brahms Tack, doktor Schumann, det går framåt. Jag gör så gott jag kan.
 Schumann Bättre kan du! Har du skrivit någon symfoni ännu?
 Brahms Ack nej, det vågar jag inte. Jag kan för litet ännu. Det säger även Clara, att jag måste studera mera harmonilära.
 Schumann Clara? Vilken Clara?
 Brahms Er hustru.
 Schumann Har jag en hustru?
 Brahms Hon tänker ständigt på er. Hon lever bara för er och er musik. Ni betyder allt för henne.
 Schumann Fruntimmerssentimentalitet! Den mår musiken bättre utan! Musiken har aldrig behövt kvinnor! Kompositörer kan bara vara män! Kvinnan har inte det ordningssinnet och det samvetet som behövs.
 Brahms Men hon betyder allt för oss båda, doktor Schumann. Det är bara hon som kan föra ut er musik i världen. Och själv älskar jag henne.
 Schumann Akta er för kvinnor, Johannes Brahms!
 Brahms Hon är som en äldre syster för mig. Självt när hon moderskänslor för mig. Jag har hela sommaren levat så underbart i hennes närhet och lärt mig att beundra och älska henne så högt, att allting förefaller mig kallt, medan jag längtar efter att igen få se henne.
 Schumann Världen är kall, Johannes. Det finns ingen mänsklig värme utom i musiken. Det är bara den som kan rädda mänskligheten. Utan musikens skönhet som ledstjärna går mänskligheten under i sin självdestruktiva själsförflamning och kyla. Det är bara musiken som är sol och sommar. Allt annat är vinter och döden.
 Brahms Men har ni ingenting som jag kan hälsa till er fru och era barn? De väntar så på något tecken från er att ni inte har glömt dem.
 Schumann Fru? Barn? Driv inte med mig, Johannes Brahms. Musiken är viktigare. Om jag någonsin hade fru och barn så har jag glömt dem eller förträngt dem.
 Brahms Hur är det möjligt?

Schumann Fråga musiken. Jag förlorade musiken genom dem. Jag prostituerade musiken med att börja komponera struntbagateller för småbarn. Lova mig en sak, Johannes Brahms.

Brahms Nå?

Schumann Komponera aldrig struntbagateller. Håll er till den stora musiken.

Brahms Har ni inte ens en lyckönskning till er son Felix?

Schumann Felix?

Brahms Ja, som er fru väntade när ni lämnade henne.

Schumann Han fick visst heta Felix efter Mendelssohn?

Brahms Ja!

Schumann Kanske Mendelssohns då en dag kallar ett av sina barnbarn Robert Mendelssohn. Felix Schumann och Robert Mendelssohn. Varför inte?

Brahms Han är ett år nu. Och han brås på er. Han är tydligt musikalisk.

Schumann Det vore konstigt annars. Men Clara låter honom säkert inte bli musiker. Hon vet vilket lidande musiken kräver och skulle aldrig tillönska det något av sina egna barn.

Brahms Alltså minns ni er hustru och era barn!

Schumann Nej, Johannes Brahms, jag har glömt dem, ty jag är död för dem. Eller jag ville vara död för dem. Och snart dör jag på riktigt. Det enda jag har att göra här är att svälta mig själv till döds.

Brahms Säg inte så!

Schumann Och det kan inte de kära läkarna göra något åt. De kan inte tvångsmata mig. De kunde dra upp mig ur Rhen, och det var den värsta otjänst någon har gjort mig i mitt liv. Varför fick jag inte dö med min musik! Men de kan inte hindra att jag dör i längden. Ingen läkare kan hålla ett liv levande som bara vill dö.

Brahms Robert, säg inte så!

Schumann Varför skulle jag ljuga för dig, min son, dig som jag satte kärast av alla, den ende som kunde ärva mig och hjälpa min familj när min musik dog med mig? Om du är lika blödig som en kvinna har du ingenting här eller i musiken att göra.

Brahms (reser sig) Din hustru lever alltjämt bara för dig, Robert Schumann.

Schumann Men jag dör inte för dem. Jag dör för musiken. Hälsa dem det. Och kom tillbaka en annan dag när du är mindre blödig.

Brahms Jag kommer alltid tillbaka. Jag sviker er aldrig, Robert!

(går överväldigad av rörelse.)

Schumann Ja, det finns hopp för honom, men där är mycket blödighet att rensas ut. Han har inte fallit för kjoltyg och familj som jag, så därför kan han klara sig. Men musiken kräver sin man, och jag var för svag. Men Liszt och Wagner är ännu svagare. Dock tror jag inte ens att Johannes Brahms är tillräckligt stark. Framtiden får se. Själva är jag färdig med livet och musiken.

Scen 3.

Brahms Idag har jag goda nyheter, Clara.

Clara Mår han bättre? Kommer han hem?

Brahms Jag besökte honom flera gånger när ni var på konsertresa, och till slut visade jag honom ert lilla porträtt. Om ni bara hade sett hans djupa rörelse, hur han fick tårar i ögonen, höll länge kortet i handen, förde det till bröstet och sade: "Hur länge har jag inte önskat mig det här!"

Clara Alltså kommer han ihåg allt. Alltså är det inget fel på honom. Varför sitter han då inne fortfarande?

Brahms Han vill inte äta. Läkarna har allt besvär i världen med att tvångsmata honom. De säger att han genast skulle försöka ta livet av sig igen om han släpptes ut.

Clara Vad är det för ett liv? Hellre friheten och döden än att hållas vid liv med tvång bakom lyckta dörrar! Tror då läkarna att man kan ändra på hans tillstånd?

Brahms Eftersom han minns och kan resonera finns det hopp. Hans själ lever även om han har gett upp. Jag tror att läkarna kunde anställa mig som skötare till julen. Om det går tror jag det värsta skulle vara över. Jag skulle då varje dag kunna skriva till er och hela dagen berätta om er för honom.

Clara Du är alltför god mot oss, Johannes.

Brahms Dina barn betyder mycket för mig. Ni är den enda familj jag har. Du är den enda kvinnan för mig, Clara, och jag kommer aldrig att skaffa mig någon annan familj....

Clara Du är bara tjugotvå år, Johannes. Om några år tänker du motsatsen. Du vet inte hur ungdomen fungerar. Den gör vilka utfästelser som helst och ger sig hän åt vad som helst för att i nästa ögonblick glömma allt och göra motsatsen. Du kommer nog att ha dina förlovningar, Johannes Brahms.

Brahms Ni vet mera om livet än jag. Bara det vet jag, att jag hade inget hem och ingen trygghet innan ni och Robert lät mig in i ert hus. Ni var mina första vänner, och därför betyder ni allt för mig. Det inkluderar även barnen.

Clara De trivs bra med dig. Du ger dem presenter och leker med dem, du läser med dem när jag konserterar och ser till att de går i skolan och gör sina läxor, du undervisar dem i musik, och jag är ju faktiskt borta från dem nio månader om året, bara för att jag måste försörja dem. Du gör allt det för oss som Robert skulle ha gjort men inte kunde.

Brahms Det är min salighet och lycka.

Clara Men jag tycker inte om vad jag hör om Robert på sjukhuset. Jag måste få besöka honom.

Brahms Läkarna vill det inte. De säger att det kan förnya ert tillstånd av chock.

Clara Jag är hans hustru! Och de bara drogar ner honom! Det är oacceptabelt! Det är omänskligt!

Brahms Vi kanske kunde besöka honom tillsammans.

Clara Han har vistats där i nästan två år nu. Han borde ha släppts ut för länge sedan!

Brahms Vi ska gå dit, Clara. Vi ska besöka honom.

Clara Snarast!

Brahms Ja.

Scen 4. Sjukhuset.

Läkare 1 Vad tror ni, herr professor?

2 Han har åtminstone misslyckats med att svälta sig till döds.

1 Ja, så mycket framgång har vi haft.

2 Men det är också det enda.

1 Hur lång tid ger ni honom?

2 Högst ett år till. Troligen mindre.

1 Men hur skulle ni diagnosticera hans fall egentligen?

2 Han har alla symptom på alla sjukdomar, men egentligen är det inget fel på honom. Min uppfattning är att det var hans malaria i ungdomen som förstörde hans hälsa från början.

1 Och sedan misskötte han sin hälsa genom flitigt alkoholmissbruk.

2 Men i beaktande av malarian och superiet, var det egentligen så klokt att proppa honom full med morfin?

1 Han måste ju få sova. Vi gjorde så gott vi kunde.

(*Brahms kommer in med Clara.*)

2 Jag tror att vår patient har fått besök.

1 Det var i grevens tid.
2 Välkomna, fru Schumann och herr Brahms!
Brahms Hur mår han idag?
1 Tyvärr varken bättre eller sämre.
2 Vi hade helst besparat er att få se honom, fru Schumann, men vi befarar att han inte har långt kvar.
Clara Var är han?
(Läkarna öppnar en dörr och visar in dem. Man får se Robert Schumann helt förstörd, blott en skugga av vad han varit.)
Clara Robert!
Robert (darrande, mycket svag) Clara!
(Clara kastar sig på knä och omfamnar honom. Han försöker besvara omfamningen men kan inte styra sina lemmar.)
Clara Vad har de gjort med dig?
Robert De har försökt hålla mig levande med våld men misslyckats. Tack gode Gud för att jag fick se dig än en gång!
Clara Robert, jag skulle inte vilja byta ut detta ögonblick mot alla skatter i världen!
Robert Ändå är det bara ett levande lik som du ser... Mina dagar är räknade. Nu kan jag kanske dö i frid.
Clara Nej, Robert, vi ska ännu få dig frisk! Du ska komma hem till oss igen!
Robert Jag har hört att du turnerar framgångsrikt över hela världen, från England till Ryssland... Även Mendelssohn och Chopin trivdes väl i England, men Ryssland kom de aldrig till. Du har blivit världens främsta pianist och kvinnliga musiker, Clara.
Clara Det är enbart genom din musik.
Robert Då har min musik kanske gjort någon nytta i världen...
Clara Vi hade aldrig klarat oss utan Johannes hjälp.
Robert Jag vet. Han har varit min enda regelbundna besökare. Han har varit vår budbärare, Clara. Tack vare honom har vi aldrig skilts.
Clara Hör på mig nu, Robert. Jag är din hustru och vill dig väl. Du måste sluta fasta. Du måste börja äta dig frisk. Och du måste sluta ta läkarnas droger.
Robert Du tror att det finns hopp för mig?
Clara Jag vet det.
Robert Bär du alltid svart nu för tiden?
Clara Ja, Robert, av saknad av dig.
Robert Du gör det som om jag redan vore död.
Clara Du dör aldrig, Robert, i synnerhet aldrig för mig.
Robert Clara, vad gjorde jag för att förtjäna en så god hustru?
Clara Du var en god musiker.
Robert Låt mig få omfamna dig en sista gång.
(Reser sig stapplande och skälvande, darrar i hela kroppen men lyckas omfamna henne.)
läkare 1 Det är dags för er att gå, fru Schumann.
Robert Kyss barnen från mig.
Clara Farväl, Robert. Vi kommer tillbaka.
Robert Tag hand om henne, Johannes! Tag hand om barnen!
Brahms Lita på det! *(de går, vänligt utförda av läkaren.)*
Robert (när de gått) Herr doktor.
läkare 2 Ja, herr Schumann?
Robert Jag vill ha mat!

Scen 5.

(Clara ensam vid pianot. Novellette op.21:6, det lyriska partiet.)

(Efter en stund kommer Brahms försynt in, tar av sig hatten, sätter sig och lyssnar.

Hon spelar färdigt. Efteråt betraktar hon Brahms, som tiger.)

Clara Vad har hänt?

Brahms Det är fullbordat.

Clara *(fattar inte)* Vad är fullbordat?

Brahms Han har insomnat lugnt och stilla.

Clara *(reser sig)* Det är alltså förbi?

Brahms Ja, Clara. Det är över.

Clara Du vet vad det innebär.

Brahms Betydelsen är oerhörd för oss båda.

Clara För mig är därmed all min lycka försvunnen, och ingen lycka är mera möjlig för mig i livet. Nu har jag bara musiken kvar. Och för dig?

Brahms Clara, vi kommer alltid att förbli de bästa vänner, men aldrig mer än så. Robert kommer alltid att förbli emellan oss och hos oss.

Clara Så känner jag det också. *(sätter sig vid pianot igen. Suckar.)* Det är alltså dags att börja arbeta.

Brahms Kan du förlåta mig, Clara, att vi nu måste gå skilda vägar?

Clara Hur kan du säga så? Jag visste, Johannes, att du aldrig skulle gifta dig. Din kvinna existerar inte, lika litet som för Beethoven. Din kvinna är musiken.

Brahms Och kan du leva utan man?

Clara Jag hade en man, Johannes. Det var den bästa mannen i världen. Men det bästa med honom var att han var musiker. Därmed slipper jag honom aldrig, ty musiken lever kvar. Jag kan fortsätta underhålla hans musik så länge jag lever, och genom det arbetet kan jag alltid fortsätta uttrycka min sorg. Därmed blir sorgen konstruktiv, vilket den bara kan bli i musiken och konsten. Och du kan också ägna dig däråt.

Brahms Jag kan varken känna lycka eller sorg. Jag blev förstörd från början av hororna i Hamburg.

Clara Du talade en gång om ett Requiem. Det kan du komponera nu.

Brahms Till Robert?

Clara Är han inte värdig det väldigaste Requiem i världen?

(Ein Deutsches Requiem, andra satsen, inleds sakta.)

Brahms *(reser sig)* Du har rätt, Clara. Nu börjar arbetet.

(De går långsamt ut medan musiken tilltar.)

Midssommar 1997.

(16-21.6.97)